

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Vinskänken 2 i Eksjö

Linderson, Hans

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2016). *Dendrokronologisk analys av Vinskänken 2 i Eksjö*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2016:7). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

1 mars 2016

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2016:7

Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV FASTIGHETEN, VINSKÄNKEN 2, I EKSJÖ

Uppdragsgivare: Lennart Grandelius

Område: Eksjö Prov nr:61953-957 Antal sågprov: 4

Dendrokronologiskt objekt: Förberedande undersökning inför 2016.

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov-beskrivning Vindsutrymme om inget annat anges	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 2	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W) Antal år i Sp, Antal år till W	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinterhalvåret	Mer vågad datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±10 uppskattning
61954	Ås 3:e fr Norr	Tall	137	Sp 75, W	1817	V 1817/18	; 160
61955	Fal/golv-bräda	Tall	177	Sp 49, ej W	1822	1829-1859	1834-1854; 270
61956	Fal/golv-bräda	Tall	97	Sp 48, ej W	1816	1818-1848	1823-1843; 170
61957	Syll i dörrpost, källaren	Tall	206	Sp c70, W	1587	V 1587/88	; 230
C14	takrädda	Tall					

Kommentarer till resultatet

Takåstimplat är avverkat **vinterhalvåret 1817/18**. Om man utgår ifrån att fal/golvbrädorna är avverkade vid samma säsong så blir det sammanvägt någon gång under åren **1829-1848**. En något mer vågad precisering ger 1834-1843. Byggnadens nuvarande takkonstruktion bör vara uppförd 1818 eller möjligen något år senare. Brädornas något yngre datering vittnar om byggnadens successiva utveckling. En tunn sågskiva togs ur syllen till den västra dörrposten i källarrummet mot gatan/torget. Denna är avverkad **vinterhalvåret 1587/88**. Den äldsta årsringen dateras till 1382.

Groddåret hamnar på **1362±10**. Det är spännande resultat för det antyder att tallen etablerade sig i efterdyningarna av digerdöden. När som odlings/kultur-mark inte längre hävdas utan växer igen. 200 år senare har man stor skog så att säga nära inpå husknuten, som kan avverkas lätt och behändigt. Jag har senare fått lära mig att staden flyttades till denna plats från och med år 1586 (Johan III). Med tanke på groddåret på vår undersökta syllstock så var detta måhända en gammal kulturmark som nyetablerades då.

Provenienser

1800-talsvirket samstämmer med det stora flertalet som är undersökt i Eksjös trästad.

1500-talsvirket dateras speciellt bra med virke från kvarteret Kassamannen 3.

Samtliga har en lokal källort.

Sammanfattning

Resultatet visar att byggnaden har en sammansatt historia. De få proverna kan därför betraktas som stickprov, nedslag denna historia. C14-provet är taget ur ytveden, prov yngre än 1680 bör omprövas.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes. Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)